

**АРИСТОТЕЛ И ДАНТЕ
ОТКРИВАТ ТАЙНИТЕ НА ВСЕЛЕНАТА**

ARISTOTLE AND DANTE
DISCOVER THE SECRETS OF THE UNIVERSE

Original English language edition copyright

© 2012 by Benjamin Alire Sáenz

Bulgarian language copyright © 2017 by Deja Book

Published by arrangement with Simon & Schuster Books For Young Readers,
an Imprint of Simon & Schuster Children's Publishing Division.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or
transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical,
including photocopying, recording or by any information storage
and retrieval system, without permission in writing from the Publisher.

© Деница Райкова, *превод от английски*

© Фиделия Косева, *художник на корица*

София • 2017

DEJA BOOK

ISBN: 978-954-28-2331-5

БЕНДЖАМИН АЛИРЕ САЕНЦ

АРИСТОТЕЛ
И ДАНТЕ
ОТКРИВАТ
ТАЙНИТЕ
НА ВСЕЛЕНАТА

Превод от английски

Деница Райкова

ЗАЩО СЕ УСМИХВАМЕ? ЗАЩО СЕ СМЕЕМ? ЗАЩО СЕ
чувстваме самотни? Защо сме тъжни и объркани?
Защо четем поезия? Защо се разплакваме, кога-
то видим картина? Защо сърцето бушува, когато
обичаме? Защо изпитваме срам? Какво е онова
нещо под лъжичката, наречено *желание*?

*На всички момчета, които трябваше
да се научат да играят по различни
правила.*

Едно

Една лятна нощ заспах, надявайки се, че светът ще е различен, когато се събудя. На сутринта, когато отворих очи, той си беше същият. Отметнах чаршафите и останах да си лежа там, докато горещината нахлуваше през отворения ми прозорец.

Ръката ми посегна към копчето на радиото. Вървеше *Alone*. Пфу. *Alone*, песен на група на име *Heart*. Нелюбимата ми песен. Нелюбимата ми група. Нелюбимата ми тема. „Не знаеш от колко отдавна...“

Бях на петнайсет.

Бях отегчен.

Бях нещастен.

Мен ако питаха, слънцето можеше да разтопи синевата на небето. Тогава то можеше да е толкова нещастно, колкото бях и аз.

Диджеят изричаше дразнещи, очевидни неща от рода на: „Лято е! Навън е горещо!“. А после пусна онази ретро мелодия от „Самотният рейнджър“, нещо, което обичаше да пуска всяка сутрин, защото смяташе, че това е великолепен начин да събуди света. „Хай-йо, Силвър!“ Кой беше взел на работа този тип? Направо ме убиваше. Мисля си, че докато слушахме увертюрата на „Вилхелм Тел“, от нас се очакваше да си представяме как Самотният рейнджър и Тонто яздят конете си през пустинята. Може би не беше зле някой да каже на онзи тип, че не всички сме на десет години. „Хай-йо, Силвър!“ Дивотии. Гласът на диджея отново се понесе в ефира: „Събуди се, Ел Пасо! Днес е понеделник, 15 юни 1987! 1987! Можете

ли да повярвате? И едно голямо, сърдечно „Честит рожден ден“ на Уейлтън Дженингс, който днес навършва петдесет години!“. Уейлтън Дженингс ли? Това беше станция за рок, мътните да го вземат! После обаче той каза нещо, което подсказваше, че може би има мозък. Разказа историята за това как Уейлтън Дженингс бил оцелял в самолетната катастрофа през 1959 г., погубила Бъди Холи и Ричи Валънс. В този дух, пусна римейка на „Ла Бамба“, записан от „Лос Лобос“.

„Ла Бамба“. Това можех да го приема.

Започнах да потропвам с босите си крака по дървения под. Докато кимах с глава в ритъма на мелодията, започнах да се питам какво ли бе минало през главата на Ричи Валънс, преди самолетът да се разбие в твърдата неподатлива земя. *Хей, Бъди! Музиката свърши.*

Това, че музиката бе свършила толкова скоро.

Че музиката е трябвало да спре, когато едва е започнала.

Беше наистина тъжно.

Две

Влязох в кухнята. Мама приготвяше обяд за сбирка с приятелките си от католическата църква. Налях си чаша портокалов сок.

Мама ми се усмихна:

– Ще кажеш ли „добро утро“?

– Мисля по въпроса – казах.

– Е, поне се измъкна от леглото.

– Трябваше да го обмислям дълго време.

– Защо толкова обичате да спите вие, момчетата?

– Бива ни в това. – Тя се разсмя. – Както и да е. Не спях. Слушах „Ла Бамба“.

– Ричи Валънс – каза тя, почти шепнешком. – Толкова тъжно.

– Също като твоята Патси Клайн.

Тя кимна. Понякога я хващах да пее онази песен, *Crazy*, и се усмихвах. И тя се усмихваше. Все едно споделяхме някаква тайна. Хубав глас имаше мама.

– Самолетни катастрофи – прошепна мама. Струва ми се, че говореше повече на себе си, отколкото на мен.

– Ричи Валънс може и да е умрял млад, но все пак е постигнал нещо. Искам да кажа, *наистина е направил нещо*. А аз? Какво съм постигнал?

– Имаш време – каза тя... – Има време в изобилие. – Вечната оптимистка.

– Е, човек трябва първо да стане личност – казах.

Тя ме погледна озадачено.

– На петнайсет съм.

– Зная на колко си.

– Петнайсетгодишните не се броят за хора.

Мама се засмя. Беше гимназиална учителка. Знаех, че е наполовина съгласна с мен.

– Е, за какво е голямата среща?

– Реорганизираме хранителната банка.

– Хранителна банка ли?

– Всички трябва да ядат.

Мама съчувстваше на бедните. Бе живяла в бедност. Познаваше глада така, както аз никога нямаше да го опозная.

– Да – казах. – Предполагам.

– Може би можеш да ни помогнеш?

– Разбира се – казах. Мразех да ме карат да се включвам „доброволно“ в разни дейности. Животът ми сякаш бе нечия чужда идея.

– Какво смяташ да правиш днес? – Прозвуча като предизвикателство.

– Ще се включа в някоя банда.

– Не е смешно.

– Аз съм мексиканец. Не ни ли е това работата?

– Не е смешно.

– Не е смешно – казах. Добре, не е смешно.

Изведнъж ми се прииска да изляза. Не че имах къде да отида.

Когато мама канеше на гости приятелките си от католическата църква, имах чувството, че се задушавам. Не толкова заради това, че всичките ѝ приятелки бяха над петдесетте – не беше това проблемът. Не беше дори и заради всичките подмятания за това как се превръщам в мъж пред очите им. Искам да кажа, разпознавах глупостите, когато ги чуех. И, по класацията на глупостите и празните приказки, тези бяха от милия, безобиден, добронамерен вид. Можех да преживея това, че ме хващаха за раменете и казваха: „Нека те погледна. *Dejame ver. Au*

*que muchacho tan guapo. Te pareces a tu papa**“. Не че имаше нещо за гледане. Това си бях просто аз. И да, да, приличах на татко. А това не ми се струваше чак толкова страхотно.

Но онова, което наистина ме вбесяваше непоносимо, бе, че майка ми имаше повече приятели от мен. Не беше ли съкрушаващо тъжно?

Реших да поплувам в басейна на Мемориалния парк. Дребна, незначителна идея. Но поне си беше моя.

Докато излизах, мама взе старата хавлиена кърпа, която бях преметнал през рамо, и я смени с по-хубава. В света ѝ съществуваха определени правила по отношение на хавлиените кърпи, които просто не схващах. Но правилата не се ограничаваха само до хавлиените кърпи.

Тя погледна тениската ми.

Разпознах неодобрителния поглед. Преди да ме накара да се преоблека, ѝ отправих един от собствените си погледи.

– Това ми е любимата тениска – казах.

– Не беше ли с нея и вчера?

– Да – отвърнах. – Това е Карлос Сантана.

– Знам кой е – заяви тя.

– Татко ми я подари за рождения ден.

– Доколкото си спомням, съвсем не изглеждаше толкова въодушевен, когато отвори подаръка.

– Надявах се, че ще е нещо друго.

– Нещо друго ли?

– Не знам. Нещо друго. Тениска за рождения ми ден? – Погледнах мама. – Предполагам, че просто не го разбирам.

– Не е толкова сложен, Ари.

– Не говори.

* Дай да те погледна. О, толкова хубаво момче. Приличаш на татко си. – Б. пр.

– Хората невинаги казват истината, когато говорят.
– Сигурно – казах. – Както и да е, сега наистина харесвам тази тениска.

– Забелязах. – Усмихна се.

Аз също се усмихнах:

– Татко се сдобил с нея на първия концерт, на който отишъл.

– Бях там. Помня. Стара и парцалива е.

– Сантиментален съм.

– Определено.

– Мамо, лято е.

– Да – каза тя. – Лято е.

– Различни правила – заявих.

– Различни правила – повтори тя.

Обичах различните правила на лятото. А мама просто ги понасяше.

Пресегна се и среса косата ми с пръсти.

– Обещай ми, че няма да я носиш и утре.

– Добре – казах. – Обещавам. Но само ако ти ми обещаеш да не я слагаш в сушилнята.

– Може да те оставя да си я изпереш сам. – Усмихна ми се. – Гледай да не се удавиш.

Усмихнах се в отговор:

– Ако се удавя, не подарявай кучето ми.

Това за кучето беше шега. Нямахме куче.

Мама бе с моето чувство за хумор, а аз – с нейното. Биваше ни в това. Не че тя не бе донякъде загадка. Едно нещо *разбирах напълно* – разбирах защо баща ми се бе влюбил в нея. Но защо тя се бе влюбила в него, все още не можех да проумея. Веднъж, когато бях около шест-седемгодишен, много се ядосах на татко, защото исках да си играе с мен, а той ми се струваше толкова далечен. Сякаш дори не бях там. Попитах мама с целия си детски гняв: „Как си могла да се омъжиш за този тип?“.

Тя се усмихна и разроши косата ми с пръсти. Винаги правеше така. Погледна ме право в очите и каза спокойно:

– Баща ти беше красив. – Дори не се поколеба.

Искаше ми се да я попитам какво се бе случило с цялата тази красота.

Три

ТОЛКОВА БЕШЕ ГОРЕЩО, ЧЕ ДАЖЕ ГУШЕРИТЕ БЯХА ПРОЯВИЛИ благоразумието да се изпокрият и да не пълзят наоколо. Дори птиците се спотайваха. Насмолените „кръпки“ по пукнатините на уличната настилка се топяха. Небето бе бледо. Може би всички бяха избягали от града и горещината му. Или пък всички бяха измрели – като в някой от онези научнофантастични филми – а аз бях последното момче на Земята. Но щом тази мисъл пробяга през главата ми, шайка момчета, които живееха в квартала, минаха покрай мен с колелетата си, и ми се прииска наистина да съм последното момче на Земята. Те се смееха и се закачаха – изглеждаха така, сякаш си прекарват чудесно. Един от тях ми изкрещя:

– Ей, Мендоса! Какво, мотаеш се с купищата си приятели ли?

Помахах, преструвайки се на готин тип, *ха-ха-ха*. А после им показах среден пръст.

Единият от типовете спря, обърна се и взе да прави кръгчета около мен с колелото си.

– Искаш ли да го направиш пак? – рече.

Отново му показах среден пръст.

Той спря колелото си точно пред мен и се опита да ме сплши, заковавайки ме с поглед...

Не му се получаваше. Знаех кой е. Брат му, Хавиер, се бе опитал да се заяде с мен веднъж. Бях му ударил един юмрук. Врагове до живот. Не съжалявах. Ами да, сприхав си бях. Признавам си.

Той заговори с *подлярския* си глас. Сякаш това ме плашеше.

– Не се забърквай с мен, Мендоса.

Отново му показах среден пръст и го насочих в лицето му като пистолет. Той просто отпраши с колелото си. Имаше много неща, от които се страхувах – но не и от такива като него.

Повечето типове не се закачаха с мен. Дори не и онези, които се движеха на глутници. Всичките ме подминаха отново с велосипедите си, като подвикваха разни гадости. До един бяха на по тринайсет и четиринайсет години и да се заяждат с такива като мен, за тях беше просто игра. Докато гласовете им заглъхваха, започнах да изпитвам жал към себе си.

Изпитването на самосъжаление си е цяло изкуство. Мисля, че една част от мен обичаше да го прави. Може би имаше нещо общо с това кой подред бях сред родените в семейството. Разбирате ли, мисля, че това бе част от цялото. Не ми допаднаше, че бях принуден да играя ролята на единствено дете. Не знаех по какъв друг начин да мисля за себе си. Бях единствено дете, и в същото време не бях. Гадна работа.

Двете ми сестри близначки бяха по-големи с дванайсет години. Дванайсет години си бе направо цял живот. Уверявам ви, така беше. И винаги ме бяха карали да се чувствам като бебе или играчка, или някакъв училищен проект, или домашен любимец. Наистина си падам по кучета, но понякога имах чувството, че не съм нищо повече от семейния талисман. Това е испанската дума за куче, което е семейният любимец. *Mascoto*. Талисман. Супер. Ари, семейният талисман.

Брат ми пък бе единайсет години по-голям. Беше дори по-недостъпен за мен от сестрите ми. Не можех дори да споменавам името му. Кой, по дяволите, обича да говори за по-големите братя, които са в затвора? Със сигурност не и мама и татко. Не и сестрите ми. Може би цялото това мълчание по въпроса за брат ми бе оказало

някакво влияние върху мен. Мисля, че беше. Мълчанието може да направи човек доста самотен.

Родителите ми били млади и едва свързвали двата края, когато се родили сестрите и брат ми. „Едва свързвали двата края“ е любимият израз на родителите ми. По някое време – след появата на три деца и опитите да завърши колеж – баща ми постъпил при морските пехотинци. После отишъл на война.

Войната го променила.

Родил съм се, когато се прибрал у дома.

Понякога си мисля, че татко има толкова много белези. В сърцето. В ума си. Навсякъде. Не е толкова лесно да бъдеш син на човек, който е бил на война. Когато бях на осем, дочух майка ми да говори с леля Офелия по телефона. „Не мисля, че войната някога ще свърши за него.“ По-късно попитах леля Офелия дали е вярно.

– Да – потвърди тя, – вярно е.

– Но защо войната отказва да остави татко на спокойствие?

– Защото баща ти има съвест – каза тя.

– Какво му се е случило по време на войната?

– Никой не знае.

– Защо не иска да разкаже?

– Защото не може.

Така стоях нещата. Когато бях на осем, не знаех нищо за войната. Не проумявах какво е съвест. Виждах само, че понякога баща ми е тъжен. Мразех това. Защото се натъжавах. А не обичах да ми е тъжно.

Бях син на човек, у когото живееше Виетнам. Да, имах всевъзможни трагични причини да изпитвам самосъжаление. Това, че бях на петнайсет, не помагаше. Понякога си мислех, че да съм на петнайсет, е най-ужасната трагедия.